

KŪRYBINĒS
JUNGTYS

TYRINĒJIMO MENAS

Programos
gairės

Asociacijos „Kūrybinės
jungtys“ veiklą finansuoja

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

KAIP UGDYTI ATEIČIAI, KURIĄ SUNKU NUSPĖTI?

Nedaug yra žinių ir įgūdžių, kuriuos kartą išmokus galima taikyti visą likusį gyvenimą. Nepaisant to, gebėjimas nuolat mokytis kaip kryptingai ugdoma kompetencija retai matomas prioritetas mokyklų mokymo planuose. Tai, kad kompetencijų lavinimas nespėja su šiuolaikinio besikeičiančio pasaulio keliama iššūkiais, patvirtina ir Pasaulio ekonomikos forumo atliktas tyrimas. Jis atskleidžia, kad iki 2025 metų net 50-čiai procentų darbuotojų, norint atliepti XXI amžiaus iššūkius, nepakaks turimų įgūdžių.

Įgūdžiai, būtini šiuolaikiniam žmogui, – gebėjimas formuluoti aiškius tikslus, įžvelgti inovacijas ir kompleksinius sudėtingų problemų sprendimus¹, kritinis mąstymas, gebėjimas nuolat aktyviai mokytis, kūrybingumas, lankstumas bei lyderystė.

Deja, Lietuvos mokinių gebėjimai taikyti žinias ir spręsti realias problemas yra žemesni nei EBPO šalių vidurkis². Taip pat Lietuvos mokiniai pasiekė ir žemesnius nei vidutiniai EBPO šalių problemų sprendimo bendradarbiaujant rezultatus³. Lietuva, atsižvelgdama į šias tendencijas, atnaujina ugdymo turinį, jį paremdama šešiomis esminėmis XXI a. kompetencijomis: komunikavimo, kultūrine, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo ir socialine, emocine ir sveikos gyvensenos. Daugelis švietimo profesionalų pritaria šiam žingsniui, bet didžiausiu iššūkiu išlieka klausimas – kaip tai įgyvendinti praktiškai, ne „ant popieriaus“, bei kaip pakeisti ugdymą, kad jis būtų orientuotas į esminius gebėjimus?

Praktinę pagalbą ieškantiems atsakymų į šį klausimą gali pasiūlyti asociacija „Kūrybinės jungtys“ ir jos

ilgametė patirtis įgyvendinant programą „Tyrinėjimo menas“. Programos pamatas – nuoseklus mokyklų ir kūrybos profesionalų bendradarbiavimas. Dirbdami partnerystėje su mokytojais ir mokiniais, kūrėjai per praktiką perduoda tiek gebėjimą kūrybingai, kritiškai mąstyti, tiek savo kaip konkrečios srities profesionalo žinias, kasdienėje veikloje taikomas aktualias kompetencijas.

Kūrybinga, kritiška mąstysena atskleidžia tuomet, kai yra veikiamos konkrečiose situacijose. Pavyzdžiui, nebijoma rizikuoti ir klysti, laisvai reikšti savo mintis, būti atviram įvairioms perspektyvoms, skirtingiems požiūriams, gebėjimu išbūti neapibrėžtumo situacijoje. Kai sprendžiamos problemos, tai leidžia ne pulti prie iš anksto žinomų sprendimų, bet tyrinėti problemą iš įvairių perspektyvų, įsigilinti į jos priežastis, surasti naujus sprendimo būdus. Tokia mąstysena reikalinga, sprendžiant sudėtingas problemas - tiek pačios švietimo sistemos, tiek konkrečius ugdymo iššūkius ar mokant mokinius spręsti netipines problemas.

Susitikimas su aktyviai savo srityje dirbančiais profesionalais itin svarbus ir ugdant praktinius, techninius gebėjimus. Kūrėjai mokymąsi sieja

su technologinėmis naujovėmis, inovatyviais sprendimais, šiuolaikiniais darbo būdais, nehierarchiniais santykiais. Taigi „Tyrinėjimo menas“ padeda keisti įsisenėjusius, dažnai visų ugdymo poreikių nebeatliepiančius veikimo būdus ir drauge kurti XXI amžiaus žmogui aktualius ugdymo procesus.

Kviečiame į tyrinėjimo kelionę leistis drauge!

1 The Future of Education and Skills. Education 2030. [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf).

2 EBPO įgūdžių tyrimai. EBPO Lietuvos įgūdžių strategija VERTINIMAS IR REKOMENDACIJOS. ATASKAITOS SANTRAUKA. 2021. <https://www.oecd.org/skills/centre-for-skills/OECD-Skills-Strategy-Lithuania-Report-Summary-Lithuanian.pdf>

3 PISA, 2015.

PROGRAMA „TYRINĖJIMO MENAS“ – KAS TAI?

TYRINĖJIMO MENAS - tęstinė programa, skirta atskleisti ir ugdyti mokinių ir mokytojų kūrybingumą ir kitas svarbiausias kompetencijas, padėti mokykloms kurti aktualų, XXI amžiaus savastį atliepiantį ugdymo procesą, suteikti praktinę pagalbą sprendžiant aktualius mokymosi iššūkius. Savo kūrybiniais resursais padedame Jums kurti pilnavertį, mokinių savarankiškumu grįstą ugdymo procesą. Rezultato siekiame pasitelkdami mokykloms prieinamas technologines priemones.

Ši programa sukuria erdvę mokinių, mokytojų ir įvairių kūrybinių sričių praktikų partnerystėms. Jų metu kartu sprendžiami konkretūs mokymosi iššūkių, kuriami ir išbandomi dalykų integravimu, tyrinėjimu ir problemų sprendimu pagrįsti ugdymo metodai, atrandamos naujos mokymosi erdvės, auginama atvirumu, pasiti-

kėjimu, bendruomeniškumu pagrįsta mokymosi kultūra.

Programa unikali tuo, kad mokykloms teikia praktinę pagalbą sprendžiant aktualius su mokymusi susijusius iššūkius. Vietoj teorinės informacijos ar kitur sukurtų receptų mokytojai ir mokiniai pirmiausia patys kviečiami klausti, koks mokymasis jiems yra prasmingas ir įtraukiantis. Išsikėlę sau rūpimus tikslus, su kūrėjų pagalba mokytojai ir mokiniai gali praktiškai išbandyti mokymąsi tyrinėjant, sprendžiant problemas, vystant ir įgyvendinant savo idėjas.

„Tyrinėjimo menas“ didžiausią dėmesį sutelkia į mokytojų profesinį tobulėjimą savo darbo vietoje, kartu su kolegomis sprendžiant aktualias ugdymo problemas, mokantis iš patirties. Programa sudaro sąlygas mo-

kytojams eksperimentuoti kuriant ir išbandant mokymosi metodus, priemones, ugdymo organizavimo būdus, kurie pagrįsti sąmoningu mokinių dalyvavimu ir užtikrina gilų mokymąsi, apimančių įgūdžių ir mąstymo įpročių, žinių ir nuostatų lygmenis.

„Tyrinėjimo menas“ pagrįstas nacionalinės programos „Kūrybinės partnerystės“, 2011-2016 metais įgyvendintos 140-dešimtyje Lietuvos mokyklų, principais ir patirtimi. Programa „Tyrinėjimo menas“ buvo išvystyta kartu su Britų taryba ir nuo 2016 metų sėkmingai įgyvendinama visose Lietuvos apskrityse. Per šešerius metus programoje dalyvavo beveik 2500 mokinių, 1500 mokytojų ir virš 10 000 mokyklų bendruomenių narių iš beveik 100 Lietuvos mokyklų.

KOKIE PROGRAMOS „TYRINĖJIMO MENAS“ TIKSLAI?

Tikslai - padėti mokiniams ir mokytojams įgyvendinti gilų mokymosi procesą, kuris stiprina **kūrybingumą, kritinį mąstymą ir kitas svarbiausias kompetencijas**, žinių pritaikomumą ir išliekamumą, mokyklos bendruomeniškumą.

Esminis programos „Tyrinėjimo menas“ principas - partnerystė ir bendradarbiavimas tarp mokinių, mokytojų ir įvairių kūrybinių sričių profesionalų.

Uždaviniai:

1. Bendrojo ugdymo procese ugdyti mokinių kūrybingumą, kritinį mąstymą ir kitas svarbiausias kompetencijas.

2. Stiprinti mokytojų kompetenciją:

- kurti gilų, į kompetencijų ugdymą orientuotą mokymosi procesą, pagrįstą atviru, dialogišku, bendradarbiaujančiu santykiu;
- kurti ir išbandyti integruotus, tyrinėjimu, kūryba ir problemų sprendimu pagrįstus ugdymo metodus;
- pasitelkti įvairias medijas, technologijas, aplinkas, esančias už mokyklos ribų, ir kitus prieinamus resursus.

3. Stiprinti bendruomeninius ryšius mokykloje, mokytojų kolegialumą, o taip pat mokyklos bendruomenės ryšius su kitomis bendruomenėmis, švietimo ir kultūros organizacijomis, plečiant mokyklos bendruomenės narių akiratį.

KOKIĄ DALYVAVIMO PROGRAMOJE NAUDA MOKYKLAI?

3.1. Pagrindinės „Tyrinėjimo meno“ poveikio sritys

(remiantis 2016 - 2022 m. Programos stebėsenos ir vertinimo duomenimis)

- Mokiniai tampa aktyviais ir atsakingais savo mokymosi dalyviais. Jie kelia klausimus, tyrinėja, kuria, veikia, reflektuoja.
- Mokiniai atranda naujus savo gebėjimus, peržengia turėtus stereotipus, pradeda labiau pasitikėti savimi ir kitais.
- Mokiniai ir mokytojai pasijunta vietos bendruomenės, savo miesto dalimi, atranda naujas ugdymo erdves.
- Mokytojai permąsto savo vaidmenį ir išbando naujus, aktualius darbo būdus, pradeda geriau suprasti ir nuosekliau domėtis mokinių poreikiais, naujos nuostatos

ir įgūdžiai integruojami į kasdienę praktiką.

3.2. Ką sako dalyviai apie mokymąsi

Mokiniai apie išaugusius savo gebėjimus:

Supratau, jog mąstyti kritiškai reikia žiūrėti į problemą iš įvairių pusių ir atrasti netikėtų sprendimų.

Kritinis mąstymas reikalingas, kad žmogus nepasiduotų kitų įtakai.

Supratau, kad mąstant apie ateitį reikia remtis istorija, analizuoti dabartį bei praeitį.

Supratau kaip mąstyti apie savo ateities pasirinkimus.

Kritinis mąstymas - tai būdas iš

informacijos visumos sukurti savo paties žvilgsnį į pasaulį. Padeda žmogui geriau suprasti save ir savo veiksmus.

Sužinojau, kad turiu beribę vaizduotę, kurią varžau. Sužinojau, kad galiu būti kūrybinga ir turiu bendrų pomėgių su klasiokais.

Išmokau dirbti komandoje, tai man padės suprasti kitus žmones ne tik šioje grupėje, bet ir tiesiog gyvenime.

Mes dabar draugiškesni, nebėra patyčių.

Mokytojai apie savo asmeninį ir profesinį tobulėjimą:

Šiame projekte kasmet sužinau naujų dalykų, kurie mane įkvepia dar giliau domėtis, modifikuoti savo veiklą, skirtą mokiniams, savo mokyklai ir pačiai sau. Pastebėjau, kaip su laiku darosi vis lengviau ir laisviau kurti įvairias pamokas ir veiklas. Ir tai yra labai gerai, nes jaučiu kūrybos polėkį.

Keičiasi mano požiūris į vaikų savijautą, jausmus. Pamokas pradėdu nuo šypsenos ir apšilimo pratimo.

Bandau suvokti ir gilintis, su kokiais jausmais vaikai ateina į pamokas.

Man tas gilinimasis į kritinį mąstymą padėjo pamokoms tiesiogiai, aš išmokstu atsijoti medžiagą, turinį. Aš išsikeliu tikslą ir galvoju, kokios informacijos ir kiek man reikia, kad ne tiesiog viską jiems išberti.

Šioje erdvėje pamačiau kitaip savo kolegas, pradėjau juos mylėti. Supratau, kad turime remtis vienas kitu.

Kritinio mąstymo sąvoka man tapo daug aiškesnė, išlindo iš miglos ir dabar drąsiai jau pasakoju vaikams kas tai ir kodėl tai svarbu.

Tyrinėjimu grįstas mokymasis yra patrauklesnis, įtrauklesnis, efektyvesnis ir išlaisvinantis iš stereotipinio mąstymo. Dalyvavimas padėjo pažinti savo, kaip mokytojo, stipriąsias puses, padrąsino išeiti iš akademiškumo rėmų.

KAS VYKSTA MOKYKLOJE PROGRAMOS METU?

4.1. Mokinių tyrinėjimo projektas ir Mokytojų klubas.

Projektas mokykloje susideda iš dviejų lygiagrečiai vykstančių procesų - Mokinių tyrinėjimo projekto ir Mokytojų klubo. Jie gali susitelkti į skirtingas temas, o gali turėti ir daug sąsajų - tai priklauso nuo mokyklos poreikių.

Kas yra Mokinių tyrinėjimo projektas?

Mokinių tyrinėjimo projektas - tai kūrybiškas tyrinėjimo procesas, kuriame, bendradarbiaujant kuriančiam praktikui, mokiniams ir mokytojams, integruojamas bendrųjų dalykų mokymasis ir kūrybingumo bei kritinio mąstymo ugdymas. Mokinių tyrinėjimo projekte dalyvauja viena mokinių klasė (20–30

mokiniai) bei su šia klase dirbantys 2-4 dalykų mokytojai, kurie kartu su kuriančiu praktiku planuoja ir pamokų metu įgyvendina projekto sesijas.

Projekto centre glūdi konkretus klausimas ir ugdymo iššūkis, kurį pradžioje kartu su kuriančiu praktiku išsikelia šio projekto dalyviai. Tai lemia unikalią mokinių tyrinėjimo projekto strategiją, etapus ir veiklas. Kuriant ugdymo procesą vyksta eksperimentavimas, stiprinami bendruomeniniai ryšiai, įtvirtinamas praktinis žinių ir įgūdžių taikymas, atskleidžiami ir ugdomi gebėjimai, diegiama nuolatinės proceso refleksijos praktika.

Kas yra Mokytojų klubas?

Programoje didelis dėmesys skiriamas mokytojų profesiniam tobulėjimui. Būtent su juo siejamas progra-

mos ilgalaikis, išliekantis poveikis. Vienas iš būdų, kaip programa „Tyrinėjimo menas“ padeda siekti šio tikslo - mokyklos Mokytojų klubo iniciavimas.

Mokytojų klube mokytojai su kuriančio praktiko pagalba tyrinėja jiems aktualius ugdymo klausimus, diskutuoja, ieško sprendimų, mokosi kurti kūrybiško, tyrinėjančio ugdymo procesą ir metodus, praktikoje išbando inovatyvius ugdymo būdus, reflektuoja savo patyrimą. Dalyvavimas Mokytojų klube pasitarnauja susitikimui su asmeniniais kūrybingumo ir kritinio mąstymo gebėjimais, sustiprina mokytojų kolegialumą ir bendradarbiavimą. Programa išties sukuria prielaidą tokiam kolegialiam mokytojų darbui po programos tapti nuolatine praktika mokykloje.

Mokytojų klubo veikloje dalyvauja laisvai į šį mokymosi procesą įsitraukti apsisprendę mokytojai. Klubo veiklą kuruoja vienas iš mokykloje dirbančiųjų kuriančių praktikų. Susitikimai vyksta reguliariai, kas vieną - dvi savaites po 3-4 val. Klube įprastai dalyvauja 6-15 mokytojų ir ir kiti su ugdymo procesu susiję mokyklos darbuotojai.

4.2. Etapai

Kiekvienoje mokykloje projektas įgyvendinamas **trimis etapais:**

I. Planavimas: įsigilinama į mokyklos poreikius, drauge išryškinami konkretūs Mokinių tyrinėjimo projekto ir „Mokytojų klubo“ tikslai, išvystoma projekto idėja.

II. Įgyvendinimo etapas: vyksta dalyvaujančių mokinių ir mokytojų grupių kūrybiško mokymosi procesai.

III. Refleksijos ir vertinimo etapas: projekto dalyviai apmąsto savo patirtį ir įsivertina, kokį poveikį projektas padarė jiems ir jų bendruomenei, ką ir kaip mokykla integruos į savo nuolatinę praktiką.

4.3. Kas yra kuriantys praktikai?

Tai kūrybinio sektoriaus (dizaino, kino, literatūros, žurnalistikos, mokslo, vaizduojamųjų menų, muzikos, scenos menų, komunikacijos ir kt.) profesionalai, specialiai parengti darbui su mokyklomis ir turintys partnerysčių su mokyklomis patirties.

Kiekvienai mokyklai, atsižvelgiant į pasirinktą problematiką ir mokyklos ypatybes, Programą įgyvendinanti komanda parenka du kuriančius

praktikus. Vienas iš jų dirba su Mokytojų klubu, o kitas - su Mokinių tyrinėjimo projektu.

4.4. Kas yra kuruojantys mokytojai?

Programos pradžioje mokykla pasiskiria du kuruojančius mokytojus. Vienas kuruoja Mokytojų klubą, kitas - Mokinių tyrinėjimo projektą. Kuruojanti(s) mokytoja(s) turės užtikrinti visas reikalingas sąlygas Programai įgyvendinti mokykloje, pavyzdžiui, suburti tikslingą grupę, koordinuoti tvarkaraščio suderinimą, tvarkyti su Programa susijusius dokumentus, mokyklos erdvių naudojimą Programos veikloms, tvarkyti su išvykomis iš mokyklos susijusius klausimus, užtikrinti, kad į Programą įsitrauktų platesnė mokyklos bendruomenė. Įgyvendinant šį vaidmenį, bus svarbu glaudžiai bendradarbiauti su kuriančiu praktiku ir mokyklos administracija.

4.5. Programos kalendorius

I. Planavimo etapas, spalio - gruodžio mėn.:

- Programa prasideda vienos dienos įvadiniais mokymais kuruojantiems mokytojams ir mokyklų administracijos atstovams;
- kiekvienoje mokykloje pradeda dirbti kuriantys praktikai, kurie padeda mokyklos bendruomenei sukonkretinti tikslus ir suplanuoti mokyklos „Tyrinėjimo meno“ projektą;

■ **planavimui skirtos bent 5 kuriančių praktikų sesijos su mokytojais, mokiniais, administracijos darbuotojais (1 sesija - 3-4 valandos);**

- planavimui einant į pabaigą, vyksta mokyklų **projektų planavimo diena**, kurioje dalyvauja kuruojantys mokytojai, mokyklų administracijos atstovai ir kūrėjai;
- projekto veiklos planą kuriantys praktikai pateikia tvirtinti „Kūrybinių jungčių“ komandai.

II. Įgyvendinimo etapas, sausio - kovo mėn.:

- kuriantys praktikai mokykloje įgyvendina **6 Mokytojų klubo sesijas ir 6 Mokinių tyrinėjimo projekto sesijas** su dalyvaujančia klase ir mokytojais;

- kuruojantys mokytojai dalyvauja **dviejuose refleksijos susitikimuose (4 val. trukmės)** sausio ir vasario mėn.

III. Refleksijos ir vertinimo etapas, kovo mėn.:

- kuriantys praktikai kartu su dalyvavusiais mokiniais ir mokytojais įvertina įvykusį procesą bei įvykusius pokyčius;
- mokykla planuoja, kaip Programos vykdymo metu įgytą patirtį, su-

kurtus ugdymo principus ir metodus toliau skleisti ir naudoti mokykloje;

- tam skirta **po 2 Mokytojų klubo ir Mokinių tyrinėjimo projekto sesijas;**
- balandį vyksta **Programos baigiamasis renginys**, kuriame dalyvauja mokyklų administracijos atstovai, kuruojantys mokytojai, kiti dalyvavę mokytojai, kūrėjai, svečiai.

S MOKYKLŲ ISTORIJOS

Istorijas rasite:

<https://www.kurybinesjungtys.lt/category/mokykloms/>

KAS YRA ASOCIACIJA „KŪRYBINĖS JUNGTYS“?

„Kūrybinės jungtys“ yra asociacija, vienijanti kultūros ir kūrybinio lauko profesionalus - kuriančius praktikus, gebančius kurti mokymosi procesus ir įgyvendinti pokyčius kultūros ir švietimo organizacijose.

„Kūrybinių jungčių“ vizija: kūrybiškumas kaip kasdienė praktika. Misija: būti tarpšritiniu kūrybinių resursų centru, inicijuojančiu ir įgyvendinančiu kūrybingos, besimokančios, atviros visuomenės ugdymą Lietuvoje.

To siekiame kurdami ir įgyvendindami tęstines mokymosi ir inovacijų diegimo programas, rengdami mokymus, teikdami konsultacijas, atlikdami tyrimus, sutelkdami žmogiškus, institucinius bei finansinius išteklius tarpdisciplininiais projektams, kurie atliepia visuomenės ir organizacijų poreikius. Savo veikloje skatina-

me kompetencijų ir patirčių apykaitą tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių, tarp organizacijų ir laisvai samdomų profesionalų.

„Kūrybinės jungtys“ veikia nuo 2014-ųjų metų, įgyvendina tęstines kūrėjų partnerystės su mokyklomis, kultūros organizacijomis, vaikų globos organizacijomis programas. Bendradarbiauja su Britų taryba, Vilniaus miesto savivaldybe, EDU Vilnius, Aktyvių piliečių fondu, Kultūrinės edukacijos sistema, VŠĮ „Kaunas 2022“, Žinių ekonomikos forumu, organizacija „Nimble Fish“ (Jungtinė Karalystė), Nacionaline kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija. 2021 metais asociacija „Kūrybinės jungtys“ buvo atrinkta į sąrašą 17 Lietuvos kultūros organizacijų, kurių strategijų įgyvendinimą 2022-2024 metais iš dalies finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

Be šiose gairėse pristatytos programos „Tyrinėjimo menas“, įgyvendiname šias tęstines programas:

ATVIRUMO MENAS - tęstinė kultūros organizacijų profesinio tobulėjimo, pokyčių ir inovacijų programa, kurios tikslas - padėti organizacijoms tobulėti kaip kuriančioms, kryptingai mąstančioms ir veikiančioms, auditorijų lūkesčius atliepiančioms ir bendruomenę buriančioms kultūros profesionalų komandoms. Per 6 metus programoje dalyvavo 45 Lietuvos kultūros organizacijos: muziejai, bibliotekos, galerijos, kultūros, kino centrai ir teatrai.

RYŠIO KŪRIMAS – vaikų dienos centruose vykdoma programa, skirta vaikų, patenkančių į socialinės rizikos grupes, kūrybingumo ugdymui, padedanti jiems kurti prasmingus ryšius su savimi ir aplinka. Per 6 metus programoje dalyvavo per 400 vaikų ir jaunuolių iš 34 dienos centrų įvairiose Lietuvos vietovėse.

**Susisiekite su mumis:
labas@kurybinesjungtys.lt
www.kurybinesjungtys.lt**